

Előfizetési feltételek:
 helyben hához hordva vagy vidékre postán küldve.
 Égész évre . . . 10 ft.
 Félévre 5 ft.
 Negyedévre . . 3 ft. 50 kr.
 Egy hónapra . . . 1 ft.
 Különzettti helyben a kiadóhivatalban
 Katalin Imre nyomdájában, aztán
 Telegi K. Lajos és Ig. Csabai Károly
 könyvkereskedéseknél, vidéken a posta-hivatalokban.

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A SZABADELVÖPÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Hirdetési díj:
 60 hasabon petitor 5 krajczár. Nagyobb terjedelmű s több ízben megjelent hirdeteményeknél leugróds törének. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nyitató közlemények minden sora 20 kr. Ezek a szerkesztő által vétetnek fel. — A hirdetemények a szerkesztőségben és kiadóirokban. — Az előfizetési s hirdetési pénzek a kiadóhivatalba, a lap szellemi részbe tartozó közlemények a szerkesztőségi irodába szegledoltsza, Fried-ház 19. sz. alatt czimrendök.

Budapest, 1878. november 11.

A király beszélt a delegációk fogadtatásakor, s beszéde a mellett, hogy Európára szóló enuntiatió, egyuttal világos, félre nem érhető kormány-programm is.

Ákinek kételye van küllügyi politikánk helyessége iránt, csak olvassa el figyelmesen a királyi beszédet. Legelőször is meg fog győződni abból, hogy a követett külpolitika elkerülhetlen s szükséges volt, mert a királyi beszéd szerint — e szavak a trónról mondtak, a király által mondtak és így föltétlen hitelességűek! — „a kongressusnak sikerült egy európai háboru közrelő fenyegető veszélyét elhárítani”, a kongressus pedig Andrassy külpolitikájának volt eredménye.

Meg fog győződni a kétkedő arról, hogy e politika a monarchia érdekei biztosítására vonatkozó célját elérte, mert — a királyi szavai szerint — a berlini béke a Balkán félszigeten olyan új állapotokat teremtett, hogy azoknak a békekötés szerinti következetes keresztvittele „alapos kilátást nyujt arra, hogy azon vesztelyek, melyek Európa békéjéts az osztrák-magyar monarchia érdekeit fenyegették, visszatérni nem fognak.”

Ha tehát a külpolitika elkerülhetlenül szükséges volt, mert különben európai háboru tört volna ki s bennünket is, mint közrelő érdekelt félt, magával ragadott volna, s ha e politika hasznos volt, mert az európai háboru kitérését megakadályozta, s a monarchia érdekeit fenyegető veszélyeket megszüntette, akkor kénytelen megvallani a legmakacsabb kétkedő is, hogy e politika egyuttal helyes is volt.

Hja! de azt mondja a kétkedő politikuskoknak nagy hátra- és előre-kintéssel dolgozó serege, hogy ha elérte is célját a multban Andrassy politikája, semmi kezességet sem nyujt a jövőre nézve, mert imé Oroszország már is nyiltan a berlini szerződés megszegését célozza, s Andrassy a politikája eredményeként magasztalt congressusban nem vitte ki, hogy az európai hatalmak egyesült ereje tüzetet volna ki ama szerződés végrehajtóját bármely ellenkező hatalom ellenében.

A kétkedőknek félig igaza van, maga a tény, hogy az európai hatalmak koalíciója a berlini szerződés végrehajtásának biztosítására a congressus alatt nem jött létre, e g. z. Az európai egyensúly tana ré g elvezet az európai hatalmi viszonyok azon bizonytalan homályában, melyben még jobban össze szürte a levét az orosz-német érdek-szerelem.

Hanem hát szerencsére nem igaz azon következtetés, melyet ama tényből levon a kétkedő politikuskok serege. Mert imé azt mondja Ausztria-Magyarország uralkodója: „E békének minden részről való következetes keresztvitveléhez kormányom

a szerződés iránti teljes hűség-gel ragaszkodni fog.” Van-e ember, ki nem látja őe, hogy ez állítás mily élesen van hangsulyozva, s hogy ez nemcsak az osztrák-magyar szerződés-hűségnek constatalása, hanem egyuttal fenyegetés azon bárki ellen, ki megakadályozni akarná ama szerződés minden részről való következetes keresztvitvitelét? Ily szó egy király ajakáról már teljes tény jelentőségével bír.

De azt mondják a kétkedők: mit ér e nemes elhatározás? Aztért, sőt éppen e miatt kitérhet az európai háboru, s abban az európai koalíció létre nem jötte folytán ismét csak elszigetelve leszünk.

Az okos pessimismus igaz, hogy mindig jobb a léha s botor optimismusnál. Azonban remélhetőleg felenged kétkelünk pessimismus egy ma érkezzett londoni távirat hatásán, mely távirat közli a hatalmas angol miniszternek a londoni lord-mayor lakomán de azért urbi et orbi mondott szavait. Lord Beaconsfield visszautasítja azon insinuációt, hogy bármely hatalom ki akarná magát vonni a berlini szerződés teljes keresztvittele alól. (Persze ez csak szólásforma). „Az angol kormány — mondja a külügyminiszter — elvan határozva a szerződés keresztvitvitelét betű szerint követelni, ha szükséges találna lenni, felhívást fog intézni az angol néphez, hogy a szerződést minden erőlyel és minden eszközzel fentartsa.” Nyugodtak lehetnek tehát kétkelődőnk, ha nincs is még európai koalíció, de az osztrák-magyar és angol érdek közössége Angliában s nálunk a legilletékesebb helyről bámulatos összhangzásban kijelentett, s azt mindnyájan tudjuk, hogy mai világban nem ideális hajlamok, de az egyező érdekek szokták megteremni az államszövetségeket.

De azért mégis csak káros pénzügyeinkre Bosznia occupatiója! — védekezik a minden áron Andrassy-ellenesség. Ez sem igaz. A királyi mondta, hogy a berlini békének következetes keresztvittele s az Európa békéjét s monarchiánk érdekeit fenyegető veszélyek elkerülése érdekében bizattunk meg Bosznia s Herzegovina megszállásával. Ha e cél eléretik, akkor nem drága érte a bár nagyon drága véráldozat, s nem szabad kérdészköndőnk annak pénzértékben kifejezhető ára iránt.

Hogy e célzt elérjék-e, a jövő fogja megmutatni. Eddig csak azt látjuk, hogy az orosz a mi boszniai hadállásunkat nevezetes akadálynak tartja szerződés-szegő tervei kivételben, s hogy a szerződés fentartását kívánó Anglia e pozíciókat szintén a szerződés megszegés megakadályozására czélzónak tekintti. Addig is azonban bizonyos, hogy alaptalan a kétkelődők azon nézete, hogy az occupatio költségével pénzügyeinket tönkre teszi, mert a király mondta: „a kormányom komoly köteletségének fogja ismerni, hogy a feladat végrehajtásával járó áldozatok a monarchia pénzügyi helyzetét

vel összhangzásba hozassanak s hogy minél előbb álljon be a pillanat, midőn Bosznia s Herzegovina kormányzati költségeit saját jövedelmikből fogják fedezhetni.”

E királyi szó biztosít bennünket, hogy az occupatio s a szervezés olyan lesz, melynek csekély mérvű költségei rövid idő alatt vállainkról levételni fognak. De hát — mondják végül a sarokba szorult kétkelők — azért Bosznia mégis csak szavaink szaporodnak. Engedelmet van ott még egy más népfaj is: a gazdag, miveltségben előhaladottabb, katonai éretyekben dicső tőrök népfaj, s csak most hozzák a lapok a hírt a Herzegovinából jövő hódoló küldöttségéről, melynek egy része az ottani törökök képviselője, s a serajevói muzulmánok önkéntes hódolatáról s azok óhajtatásáról a monarchiánkhoz leendő csatlótatás iránt. E török nép nem lesz-e szövetségesünk a szláv veszély ellen? S aztán végül maga a király hangsulyozza delegatiónk előtt tartott beszéde végén a reményt a „monarchia bel- s külviszonyai megszilárdulása” iránt.

E kis szó: „bel” — úgy látszik elkerülte a saját figyelmét. Mi sem akarunk belőle isten tudja mit magyarázni. Hisz ép az a hivatalos enuntiatiók szerencsétlensége, hogy sokszor belemagyarázzuk óhajainkat, álmainkat s ha azok nem teljesülnek — rá mondjuk: „a kormány hazudott!” Pedig csak mi hibáztunk, hogy terveit félreértettük. Mindamellett mi a főnebbi szokásunk sem érthetjük máskép, mint úgy, hogy a bosnyák politika semmiképp sem fogja a dualisticus államformát károsíthatni.

Üdvözöljük a királyi szót! Isten éltesse felséges uralkodónkat!

— A közös miniszteriumnak az occupatioá vonatkozó előterjesztése csak Beck főhadsegédnek Szerajevóbol való visszaérkezése után fog vélegesen megállapítani és aztán a delegatiónk elé terjesztetni. Beck főhadsegédet egy-két nap múlva várják.

— Suvalov gróf, a muszka czár küldöttje Budapestre érkezett Tegnapi d. e. 11 órakor Andrassyhoz ment. Az érkezetlen báró Orczy is részvett.

— A „Független Hirlapban”, mely lap a függetlenség párt egy részének, különösen Simon Ernőnek és Helinek közönyös gyantát szokott tekinteni, következő érdekes megjegyzést olvassuk:

„A felirati javaslatot, (t. i. a szélső bal felirati javaslatot) pártunk tegnapi értekezletén részt vett néhány képviselő megbeszéléséből, mely megbeszélés azonban a párt határozatának nem mondhatjuk, Verhovay Gyula nyujtotta be és ő fogja indokolni, mit hogy balmagyarátoknak elejét vegyüik, észrevétel nélkül nem hagyhatjuk.

Tudunkkal pártunk akarata határozottan oda irányult, hogy a felirati javaslatot annak szerkesztője: Mocsáry Lajos terjeszse be és indokolja. Ezt a magunk részéről annyival is inkább helyeseltük és helyeseltük ma is, mert az ily nagyjelentőségű párt-nyilatkozat indoklása oly fontos, hogy annak helyes kivitele csak is egy ismert képességű és gyakorlatu parlamenti szónek kezében van biztosítva. Verhovait mint parlamenti szónot nem ismer-

jük; hirlapi cikkei pedig nem nyujtanak nekünk elég garantiát arra, hogy a feladat ne-hézségét sikeresen fogja megoldani.”

Mármost csak az a kérdés, ki a hatalmasabb a szélső bal oldalon: Verhovay-e vagy Simonyiek? Eddig úgy látszik, hogy Verhovay. Gratulálunk annak a pártnak, a melyik ilyen vezért eltűrt.

Az ellenzéki pártok felirati javaslata.

A függetlenségi párt választfelirati javaslata a kormány elleni vádak s fenálló intézmények elleni támadások özönéből áll: Mindjárt első sorában óhajítja, hogy „oly férfiak kezébe tétessék le az ország kormányzása, kik nem hajolnak meg feltételul a hatalom előtt, s hű örei az alkotmányok.” A véderőre vonatkozólag oda fog törekedni, hogy az 1868. XL. t. cz. revisiójában az önnálló magyar hadsereg rövid szolgálati idő mellett állítassék fel.

A külpolitikáról következőleg nyilatkozik: „Bekövetkezett az, mit mindenkor úgy tekintett a magyar nemzet, mint a létét fenyegető legnagyobb veszélyt, tudniük Oroszország hatalmának újabb kiterjedése. S e veszélynek nem csak elhárítására nem tett semmit felségednek egy közös, mint magyar kor-mánya, sőt maga is hozzájárult annak elődéséhez.”

Tekintve ugyanis az események lefolyását, nem kétkelhetünk abban, hogy a kormány oly külügyi politikának elfogadását tám-coolta az utóbbi években felségednek, mely a Magyarország teljes beenyugtásával fennálló nemzetközi szerződések felrogatását eredményezte és más nemzetek megrablásában való osztozásra s a hódítás terére vitte Magyarország és Ausztriát oly tartományokban, melyeknek birtokába vétele s megtartása csakis folytonos kübonyodalommal belső szervezeteinek felrogatásával s erejüket meghaladó költségekkel van egybekapcsolva.

Vádolja a kormányt a külpolitika intencióról nyujtott hazugságokkal s követeli, hogy az összes diplomatiai okmányok a képviselő-ház elé terjesztessenek, nem pedig a delegatiónk elé, mely átkos intézmény tönkre teszi az alkotmányosságot s melynek eltörlését kéri. Végül azon megjegyzésének ad kifejezést, hogy az ország a mostani rendszer mellett feltételul elpusztul.

Az egyesült ellenzék választfelirata rövid kivantán a következő: „Mindenképp nem találunk megnyugvást a megszállás czimében, az európai mandatum kieszközölésében. Ha a megszállás saját érdekeink szempontjából szükséges nem volt, akkor az európai megbízás alakja sem kárpozt, sem menteségét nem nyujt a hozott áldozatokért; ha pedig a monarchia érdekei azt elkerülhetlenül tették, akkor a c-elekvési szabadság korlátozása, minő az európai mandatumból következhetik, káros bonyodalomra adhat alkalmat.

Főképp aggaszt pedig a p. ú. helyzet, miután az occupatio költségei tetemes kiadásokat rónak az országra. Bosznia pedig belkormányzati költségeit sem fizeti ki.

És mégis azon politikában, mely a három császari hatalmasság homaios viszonyát fogadta el törekvéseinek keretéből és mely a berlini congressus megállapodásait kénytelen elismerni azoknak eredményéből, sokféle új eszmét találhatunk talán, de a régi, a szükségképeni célzt Oroszország elvázatását a Balkán félszigetén, abban hiába keressük. A congressus megoldási kísérleteiben sok a bizonytalan, sok az igatag; bizonyos csak azon egy nagy tény, hogy megszünt minden komoly válságot Oroszország és ama végtelen terület közt, melynek határain eddig ért állott Torokország katonai ereje.

S ennek megállítására a külügyminiszter vajmi keveset tett, mert Bosznia és Herzegovina elfoglalása erre mi befolyással sincs, midőn Oroszország cselekvési körén e tartományok kívül esnek.

A berlini szerződés a képviselőház szü-

netelése alatt, a nép akarata ellenre mesterségesen uton jött létre s hadseregünk a küllügyi hivatal tájékoztatására miatt temérdek veszteséget szenvedett.

Mind Ezekért Felséged tanácsosai a nép bizalmát továbbra nem bírják, mert a nép óhajítja, hogy az occupatio terheitől mihamar megszabaduljon, hogy nemcsak fordulat álljon be a külpolitikában, de az gyökeresen megváltozzék.”

Pollt Mihály és társainak felirati javaslata a szláv önellóság szempontjából helytelenségi az occupatiót, s nem lát abban semmi veszélyt, ha monarchiánk határain néhány millióból álló önnálló szláv állam alakul.

Bosznia s Herzegovina occupatiója — mondja a javaslat — éppen ellenkező indokokból történt, a mennyiben monarchiánk határain az ily kis államnak alakulása megakadályoztatni czéloztattott, az áltai pedig a megszállás az ottani keresztény népek előtt úgy tűnik fel mintha az nem az ő érdekükben, hanem érdekük ellenére fogantatott volna. Ez alkalban az az occupatio minden következményével a leg-veszélyesebb. A keresztény népek ugyanis önellóságukat veszélyeztetve látva, az egész Balkán félszigeten szövetségre lépnek az osztrák-magyar uralom ellen s utóvgre azon nagyhatalom karjába vetnek magukat, amelynek befolyását éppen Ausztria-Magyarország véte korlátozni, t. i. Oroszország karjába.

Az occupatio a szláv ellen ellen irányul, csupán a szlávok iránti bizalmatlanságból, mely ma már olymóvű, hogy a szlávok mivelődési törekvéseit is megsemmisíteni törekszik.

A horvátok felirati javaslata a hadsereg hősiességét emeli ki, mely monarchiánk magasztos feladatát, Bosznia s Herzegovina occupatióját megoldá, s másik feladatit ezen tartományok beolvását jelöli meg, midőn a Balkán félsziget lakói leve várik, hogy tőlünk oltalmat, szabadságot, mivelődést, szellemi és anyagi felvirágzást nyerjenek.

Átalános amnestia Boszniában és Herzegovinában.

Báró Philippovics tábornaggy Szerajevóban egy kiáltványt tett közözé ő felséged nevében Bosznia és Herzegovina lakosához. E kiáltványban átalános búcsónakat bizostítottak:

I. Bosznia és Herzegovina mindazon lakosainak, a kik ez országuk megszállásakor a cs. és k. hadseregnek által, a fegyveres felkelés csatlakoztak vagy a lázadó mozgalom fölindzására és résztvételére czélzó hamilly válla-közre s elvételre, de attól már elláltak s előbbi lakhelyükre békés foglakozáshoz visszatértek, tökéletes búcsónat és büntetlen-ség biztosítottak.

A büntetés ez elnézése kiterjed az állam hordereje ellen elkövetett még közönséges büntetettekre, valamint vétségekre is, a mennyiben a felkelési mozgalommal összefüggésben állnak.

Ellenben oly közönséges büntettek és vétségek, melyek a fölkeléssel nem függnek össze, főleg rabolások-égek és gyilkosságok, továbbá másnév erőszakosságok, melyeket politikai indok nélkül csupán haszonlesésből, rozszakartható vagy gyilkokodásból követtek el, nem részesülnek büntetési elnézésben.

II. Oly egyének, kik a fölkelésben résztvételük után menekültek, s korábbi lakhelyükre még fel nem tértek, vagy pedig még most is valamely fegyveres bandának tagjai, a font megsemmisítéssel szintén élvezők az általános búcsónakatnak, de csak azon föltétel mellett, ha a kiáltványban tartozkodási területükben való kihirdetésétől számított 14 nap alatt, szülföldjük cs. k. katonai állomás-parancsnokainál vagy pedig a tartozkodási helyükhöz legközelebb eső cs. k. állomásparancsnokainál önként jelentkeznek és hódolatot és engedelmisséget fogadnak.

Ki ezt tenni a kituzott idő alatt elmulasztja, elfogadása eseten tekintet nélkül a kihirdetett átalános búcsónatra a terhére rótt cselekvényekhez képest a törvény teljes szigor szerűtő, esetleg rögtönbírósi elbánásban fog részesülni.

Meg egy kis megszorítással minden helyreutható lett volna, de hogyan vesse alá megszorításoknak, nélkülözéseknek e gyöngéd, beteges ut a két kis gyermekkel? Már eddig is többet nélkülöztek, mint szabad lett volna. Meg a friss úd lég is hiányzik szegényeknek. Ez a rekedt levegő, homályos, udvari lakás, ez nem nekik való. Elhervadnak mint a virág. Ki innen, ki!

Bármit kerüljön Eteikánk Fűredre kell mennie. A férj nem habozott többé. Itt elvesznek az ő kedvesei; ott a tiszta lég, a száraz-közös, a Balaton vize földíti ujra és visszatért az ő imádott kis felesége megszépülvé, ujra ragyogón, viruón, mint a róza. Ujra úgy, a milyen volt mennyazonny korában. Istennem, ha ujra az egészség és boldogság derült mosolya ragyogna szép szemében!

A „Debreczeni Ellenőr” tarczaja.

Egy kis hivatalnok család.

Elbeszélés.
 Vértési Arnoldot.
 (Folytatás.)

Nyomta a fiatal férjtel elég. Etelek gyöngédnek, betegeskedni kezdett, a két kicsike szintén; az orvos rendes látogatója lett a ház-nak, a gyógyszerár majdnem olyan szükséges lett, mint a zöldségpiacz. Az ifju anya nappalát, éjjelét a két kis gyermek ápolására áldozta, nem sokára a férjnek kellett ápolni mindhármukat.

Leverő, elcsüggesztő állapot volt ez s az orvos bölcsesége nem segített rajta azzal, hogy tudományos fejtegetésekbe botátkozott s fiziologie bizonyította, mennyire káros a leányokat nagyon fiatalon férjhez adni.

— Legalább még két evig vagy háromig várhattak volna, — fejezte be tudós fejtegetését, barátságosan vállára vergetve az ifju férjnek.

jét, de nem tartozott a könyvüvük közé. Nem a boldogult Porzó ur fajtájából volt s nem tudta egy pohár rácsürmös mellett elfelejteni minden baját.

Hiába, nem adatott mindenkinék az a gyermek meg naiv kedély, mely föl tudja fogni az élet apró örömeit s tulitessé magát az élet nagy bajain. A Porzó ur filozofiját nehéz el-sajátítani annak, a kinek nincs verében, főképp mikor egy beteges asszony s két kis beteg gyermek várja az embert otthonon.

A doktor könnyen beszélhet. Fűredre kell küldeni az asszonyt. Erősitő fűredre van szüksége. Egy kis tengeri fűred, Ostende, Helgolánd. A hullámcsapásnak különösen üdítő, erősítő hatása van a gyöngé idegkre. Vagy pedig . . .

A tudós férfiú észrevette, hogy mit is beszél Ostenderől, Helgolándról egy szegény hivatalnoknak? Ostende? Hisz az féldéi tize-tésébe kerül.

Hűm, hűm. . . Azaz hogy Balaton Fűred is ajánlható volna. . . Igenis. Sőt tán a legczélserűbb lesz. Ott, hat hetet méltóztassék Fűreden tölteni Igenis, azt ajánlhatom leginkább. És szórakozni, szórakozni minél többet. . . szórakozni mindig.

— Szegény beteges ifju nő két kis gyermekre tekintet.
 — Ah, érttem. Nagysád nem akarja el-

hagyni őket. Kényszeríteni fogjuk. Igenis, kény-szeríteni. Ugy-e, Karády ur?

— A mint doktor ur parancsolja, — viszonzózza a megszólított.

Igyekezett szegény nyjas és udvarias lenni. De lelkéből nem lehetett olyan könnyen elizni a nehéz gondot, mint arcjáról.

— No látja nagysád, — folytatá a doktor, — ha nekem nem akart szó fogadni, hát férjnek csak szót fogad. Hat hét nem a világ. A kicsinyeknek majd találunk helyet addig. — Például . . . nagymamájuk . . .

— Nem él; magam is kis gyermek voltam, midőn elvesztetem anyámat, — viszonzózza az ifju nő.

Az orvos kérdőleg tekintett Karádyra. Karády fejét rázta. Neki sincs senkje. — De hát valami rokon, testvér? . . . — Senkink sincs, — szólt Karády Vilmos konoran.

A doktor ur arca nem csekély zavart árult el. Furcsa emberek, a kinek senkjük sincs. — No majd kitaláljuk a módját, igenis majd kitaláljuk, — szólt a tudós férfiú, de már csak azért, hogy valamit mondjon, s hogy visszavonulását fedezze; — majd megmondoljuk, hogy mi lesz a teendő. — Jó szívű öreg ur volt, de azért mégsem tudta kitalálni, hogy mi lesz a teendő. Meglehet, hogy más sem tudta volna. No de hát nem

